

Deze nota is een reactie van de professionele kunstensector op de conceptnota rond de modernisering van het secundair onderwijs van de 2e en 3e graad, zoals goedgekeurd op 31 mei 2016 door de Vlaamse regering. De nota gaat uit van de professionele kunstensector, vertegenwoordigd door het [Overleg Kunstorganisaties](#), de werkgeversfederatie van meer dan 200 gesubsidieerde organisaties uit de sector van de podiumkunsten, de muziek en de beeldende kunsten, en het [Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten](#), de sectorale vormingsorganisatie van paritair comité 304 (het gemakkelijksbedrijf) die onder meer als taak heeft de aansluiting tussen opleidingen en arbeidsmarkt te verbeteren.

Volgens de professionele kunstensector zijn dit de belangrijkste bemerkingen:

- In de argumentatie over de herindeling van studiegebieden wordt - terecht - een belangrijke focus gelegd op talen. De transversale en intensieve aanwezigheid van talen compenseert het wegvallen van het studiedomein 'Taal en Cultuur'. Voor deze tweede component - '**cultuur**' dus - wordt best op identieke wijze een lans gebroken. In het hervormingsdiscours wordt dit begrip doodgezwegen, terwijl cultuur, net als talen, een onderdeel moet zijn van alle studierichtingen in alle studiedomeinen.
- Volgens de professionele kunstensector is er **geen directe instroom** op de arbeidsmarkt mogelijk **vanuit het secundaire onderwijs** (behoudens een enkele uitzondering) en zou dus de klemtoon en finaliteit van de artistieke opleidingen in het secundair onderwijs op doorstroom moeten liggen;
- De **plaats van (audiovisuele-) en podiumtechnieken** in de matrix zou verfijnd kunnen worden en vb. ook toegevoegd kunnen worden in het studiegebied 'kunst en creatie';
- In de verdere uitwerking rekenen we erop dat ook specifieke situaties niet vergeten worden, zoals de **voorbereidende (7e) jaren op het hoger kunstonderwijs**.

We gaan hier in detail verder in op deze hoofdlijnen.

1. Het belang van cultuur in alle jaren van het secundair onderwijs

In het document "Matrix SO – Technische commentaar en duiding" lezen we dat de huidige 30 studiegebieden worden gereduceerd en hervormd naar 8 inhoudelijk coherente studiedomeinen. Alle studiedomeinen hebben een spectrum aan studierichtingen, gaande van abstract-theoretisch naar praktisch-uitvoerend (met uitzondering van het studiedomein Sport).

In tegenstelling tot eerdere versies, is er géén apart studiedomein 'Taal en Cultuur' meer. De aangegeven reden hiervoor is dat elke studierichting voldoende sterk moet zijn in talen en dat talen thuishoren in het curriculum van álle studierichtingen van het secundair onderwijs.

De kunstensector volgt deze redenering: elke jongere moet, ongeacht de studierichting, zo aangepast mogelijk met (zo veel mogelijk) talen te maken krijgen. Wat we niet begrijpen is dat de nota niet uitdrukkelijk stipuleert dat dit ook opgaat of op moet gaan voor cultuur: elke jongere moet, gedurende alle jaren van zijn of haar humaniora, voortdurend en enthousiasmerend in aanraking komen met cultuur en kunst.

Door in dit document – ook al is het ‘slechts’ een technische nota – cultuur in het secundair onderwijs dood te zwijgen, ontstaat het risico dat, bij de uitwerking van (al) de studierichtingen in de verschillende studiedomeinen, er geen of onvoldoende alertheid is omtrent cultuur.

Ook de jongeren zelf beschouwen kunst en cultuur als broodnodig in hun ontwikkeling. Op 29 augustus '16 verscheen het [Scholierenrapport](#) van de Vlaamse Scholierenkoepel, met hun feedback op het eindtermendebat, met een stuk over aandacht voor kunst en cultuur (zie pag. 19).

Kunst moet kunnen

Niet iedere leerling heeft de ambitie een virtuoos artiest of kunstenaar te worden, laat ons daar duidelijk over zijn. En er zijn weinig leerlingen die een nieuw talent ontdekten na urenlang gefrustreerd blazen op een blokfluit voor M.O. of figuren natekenen in de les P.O. Maar kunst en cultuur moet volgens scholieren wel een inspirerende saus zijn die over verschillende vakdomeinen gegoten wordt. Elke leerling erkent het belang van creativiteit. En muzische opvoeding en kunst zijn de sleutel tot creativiteit, wat op haar beurt een belangrijke voorwaarde is om te kunnen innoveren. Net dat innoveren is wat we nodig hebben om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. Het activeren van die creativiteit is ook een uitstekende manier om jongeren te helpen in de zoektocht naar hun eigen kwaliteiten. Dat begint bij het proeven van toneelstukken, muziek, films en andere kunstvormen, maar gaat zeker ook verder in het zelf uitvoeren. Opnieuw is het van groot belang dat leerlingen gestimuleerd worden. Laat hen kennis maken met een erg divers aanbod, maar geef hen tegelijk ook de ruimte om persoonlijke voorkeuren niet enkel te ontdekken, maar die ook te uiten en te ontwikkelen. De invulling die gegeven wordt aan creativiteit en muzische vorming is nu te minimaal.

Aanbeveling

De kunstensector vraagt om in het inhoudelijke en technische discours omtrent de modernisering van het secundair onderwijs bij de passage dat er geen studiedomein ‘Taal en Cultuur’ is, ook cultuur telkens expliciet te vermelden: “omdat elke studierichting voldoende sterk moet zijn in talen **én cultuur**” en “dat talen **én cultuur** thuishoren in het curriculum van álle studierichtingen van het secundair onderwijs”.

2. Opmerkingen i.v.m. matrix van het secundair onderwijs in de tweede en derde graad

studiedomein STEM

In de dubbele finaliteit is de **opleiding audiovisuele- en podiumtechnieken** opgenomen, in tegenstelling tot de bestaande studierichting podiumtechnieken. Een koppeling of verwantschap tussen audiovisuele- en podiumtechnieken is er in zekere mate. In het gevalideerde beroepskwalificatiedossier (BKD) van de podiumtechnicus is er sowieso een groter luik voor audiovisuele technieken opgenomen. Omdat “audiovisueel” echter een containerbegrip is (gaat het over broadcast? cameratechnieken? audiovisuele vorming?), vragen we ons af aan welk profiel men denkt. Wij zijn niet op de hoogte van een BKD uit de audiovisuele sector dat mogelijke verwantschap kan hebben met de podiumtechnicus. Indien er één zou zijn of komen, moet er sowieso nog gekeken worden of het praktisch wel haalbaar is om beide beroepen in één studierichting aan te leren, maar dat willen we op dat moment zeker bekijken. Vooraleer expliciet beide focussen te koppelen, moet dit

dus eerst verder in detail bekeken worden, om ook geen verkeerde verwachtingen te creëren bij toekomstige leerlingen.

In de voorliggende nota is er geen sprake meer van de **assistent-podiumtechnicus (VKS3)**. Voor het deeltijds beroepsonderwijs en de huidige leertijd is dit echter een belangrijk "opstaprofiel", een tussenstap met een sterk motiverend effect. Zoals het nu is weergegeven, vrezen we dat dit niet meer mogelijk zal zijn en dat zou erg jammer zijn. Wellicht moet dit dan als potentiële studierichting opgenomen worden in de 2e graad?

studiedomein 'Kunst en creatie

1. De (illusie van) de dubbele finaliteit

Er wordt terecht gesteld dat er in de kunsten **geen zuiver arbeidsmarktgerichte studierichtingen** zijn. Dat geldt zowel voor de dubbele finaliteit als voor de arbeidsmarktgerichte opleidingen. De opname van opleidingen in dubbele finaliteit, behoudens enkele uitzonderingen, komt erg gewrongen over. De dubbele finaliteit is gebonden aan beroepskwalificaties (vnl. VKS-niveau 4). Voor de kunsten (podiumkunsten, muziek, beeldend en audiovisueel) is het maar zeer de vraag of er inderdaad beroepskwalificaties op het VKS-niveau 4 bestaan, tenzij vb. de podiumtechnicus (zie verder). Doorstroom zou hoe dan ook de finaliteit moeten zijn, ondanks het feit dat er momenteel weliswaar professionele bacheloropleidingen in ons domein zijn, zoals dans, circus of musical.

Om die reden zouden wij aanbevelen om de Schools of Arts expliciet toe te voegen bij de doorstroomtabellen.

Wij stellen daarnaast volgende aanpassingen voor:

- Er zijn momenteel gesprekken rond het invoeren van een masteropleiding in dans. Om die reden zouden willen voorstellen om **Dans** als studierichting op te nemen bij de **doorstroomrichtingen** (3de graad);
- Indien het mogelijk zou zijn de Schools of Arts te vermelden bij de doorstroomopties (3de graad), zou er in deze kolom sprake zijn van volgende mogelijke opleidingen: Muziek, Drama, Dans en Beeldende Kunst (zie verder voor dat laatste). Podiumkunst drama, podiumkunst muziek en podiumkunst dans zouden dan als dubbele finaliteit vervallen.
- **Ballet** is zowat de enige studierichting die, na het secundair onderwijs, rechtstreeks op een job in de sector voorbereidt, dus we zouden die dan ook expliciet als studierichting toevoegen bij de dubbele finaliteit.

2. Terminologie

Er is momenteel sprake van **beeld- en mediavorming** als doorstroomrichting en **beeldende kunst** als dubbele finaliteit. Dat zorgt volgens ons op zijn minst voor mogelijke verwarring. Het lijkt ons daarom beter om de termen eenvoudig en duidelijk te houden. Zo kan men bijvoorbeeld spreken over enerzijds audiovisuele kunst/vorming en anderzijds over beeld(ende kunst). Aangezien de term "media" een containerbegrip is, zouden we dit voor de duidelijkheid zoveel mogelijk mijden. Beide

studierichtingen horen in de 3de graad in elk geval onder 'doorstroom' en niet onder dubbele finaliteit (zie ook punt 1).

3. Koppeling beeldende kunst en audiovisuele kunst/vorming

In principe valt voor deze koppeling iets te zeggen, maar enkel indien in de onderwijspraktijk het onderscheid duidelijk blijft.

- In 2de graad: verbondenheid tussen beide kan – een zekere notie van de 'andere' kunstvormen is in elk geval een troef. Overigens is in de 2de graad over een mogelijke combinatie van pakweg audiovisuele kunsten en muziek evenveel te zeggen.
- In 3de graad : Hier is een sterke specialisatie nodig en moet er dus (uitsluitende) nadruk zijn op één van beide richtingen. Dit kan in praktijk wellicht gerealiseerd worden door de inrichters zelf voldoende vrijheid te geven en toe te staan dat er met homogene modules wordt gewerkt.

4. Opname van opleiding audiovisuele- en podiumtechnieken (nu enkel bij STEM) bij 'Kunst en Creatie'

Wij stellen voor om de studierichting **audiovisuele- en podiumtechnieken** - die nu enkel bij STEM is vermeld - OOK (én én, dus) op te nemen in het studiedomein 'Kunst en Creatie'. Dat zou het mogelijk maken om het 'Domeinschool'-idee vanuit het oogpunt van de podiumkunsten compleet te maken. Ook in het Hoger Onderwijs is deze beweging gebeurd: de bacheloropleiding podiumtechnieken aan het RITCS is nu een volwaardige artistieke, professionele bachelor en in het secundair onderwijs zijn er nu reeds enkele scholen waarbij de TSO-opleiding podiumtechnieken georganiseerd wordt in een KSO-school. Deze evolutie beantwoordt dan ook aan een belangrijke component in het BKD van de podiumtechnicus, namelijk een optimale samenwerking met artiesten en artistiek denkende medewerkers.

5. Tabel 2de graad : verwarring omtrent 'Artistieke Vorming' en 'kso Podiumkunsten'

Bovenstaande bemerkingen zouden we ook doortrekken naar de tweede graad. Momenteel is er sprake van "Artistieke vorming" als doorstroomrichting en "KSO Podiumkunsten". Naar wij veronderstellen worden de verschillende disciplines (welke precies onder elk van deze termen zitten is ons niet duidelijk) samen aangeboden, maar hoe en met welke argumentatie die dan gebeurt, is niet helder. Het lijkt ons zinvoller om reeds in de 2 graad onderscheid te maken tussen muziek, drama en dans. Ook al is er een verbondenheid tussen deze drie in deze 2de graad mogelijk, toch zal ook op dat niveau reeds een specialisatie moeten gebeuren. Een adolescent weet immers zeer snel dat hij niet wil dansen maar wel, bijvoorbeeld, wil drummen.

6. Voorbereidende (7e) jaren op het hoger kunstonderwijs

Heel wat KSO scholen richten momenteel voorbereidende jaren ("bijzondere vorming") in, ter voorbereiding op het hoger kunstonderwijs, bedoeld voor leerlingen die nog (net) niet voldoende (start)competenties hebben voor toelatingsexamens. Indien we ook leerlingen met andere voortrajecten kansen willen blijven geven, is zo'n extra voorbereidend jaar essentieel. Omdat er nog

geen expliciete vermelding was van deze jaren, wilden we de beleidsmakers er toch even attent op maken dat deze niet verloren mogen gaan in deze grotere oefening.

7. Nicheopleidingen

Alle opleidingen die voorbereiden op de kunstensector zouden als nicheopleidingen beschouwd moeten worden!

Met alle bovenstaande opmerkingen komen wij tot volgende tabellen (met betrekking tot onze sector)

3e graad	DOORSTROOM (ABA-PBA-School of Arts)	DUBBELE FINALITEIT (PBA/HBO5/ arbeidsmarkt)	ARBEIDSMARKTGERICHT (HBO5/arbeidsmarkt)
Kunst en Creatie	Muziek*	Ballet*	
	Dans*	Podiumtechnieken*	
	Drama*		
	Beeldende kunst*		
	Audiovisuele kunst*		

2e graad	DOORSTROOM	DUBBELE FINALITEIT	ARBEIDSMARKTGERICHT
Kunst en Creatie	Muziek*	Ballet*	Assistent-podiumtechnicus*
	Dans*		
	Drama*		
	Beeldende kunst en audiovisuele vorming*		

Mocht u over onze bemerkingen verdere toelichtingen nodig hebben, kan u steeds contact p nemen met:

Paul Corthouts
paul@overlegkunsten.org

Maarten Bresseleers
maarten@podiumkunsten.be

Overleg Kunstenorganisaties
02 203 62 96

Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten
02 201 30 03